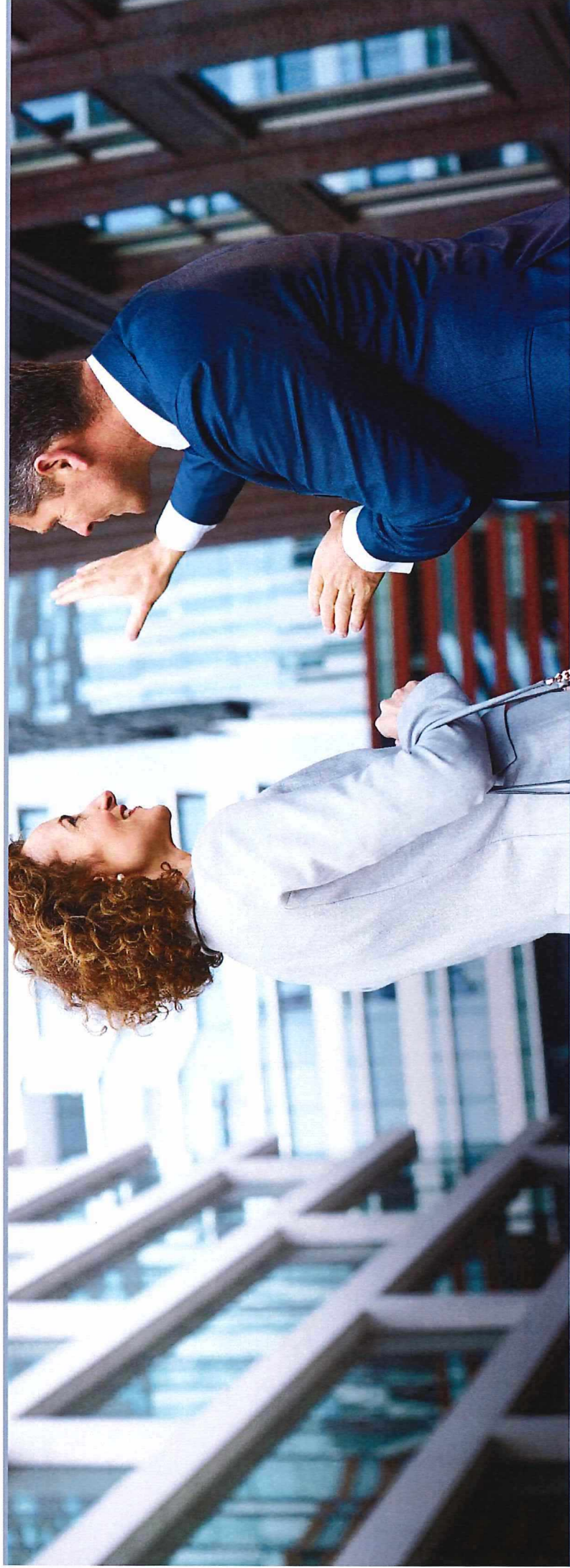

Accountantsverslag 2016

Gemeente Gooise Meren

16 juni 2017

BDO

Accountantsverslag 2016

Aan de raad van de gemeente Gooise Meren
t.a.v. mevrouw M. Knibbe, raadsgriffier
Postbus 6000
1404 EP BUSSUM

Amstelveen, 16 juni 2017

Kenmerk: RB/MK/MB/AA17-1176

Geachte leden van de raad,

Zoals afgesproken in onze opdrachtbevestiging d.d. 25 november 2016, ontvangt u hierbij ons accountantsverslag over de controle van de jaarrekening 2016 van uw gemeente. Dit verslag bevat onze belangrijkste bevindingen uit de controle van uw jaarrekening 2016.

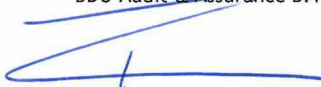
Met dit verslag willen wij u zo goed mogelijk informeren en ondersteunen in de uitoefening van uw controlerende taak. De onderwerpen, die in dit verslag aan de orde komen, hebben onderdeel uitgemaakt van onze overwegingen bij de bepaling van de aard, het tijdstip van uitvoering en de diepgang van de controlemaatregelen die zijn toegepast bij de uitvoering van de controle van de jaarrekening. De in dit verslag opgenomen bevindingen doen geen afbreuk aan ons oordeel over de getrouwheid en rechtmatigheid van de jaarrekening 2016.

Onze bevindingen en aanbevelingen hebben wij afgestemd met de verantwoordelijke wethouder, de heer Franx. Een afschrift van dit verslag is toegezonden aan het college van burgemeester en wethouders.

Het opstellen en controleren van de jaarrekening vraagt elk jaar weer een aanzienlijke inspanning. Bij deze willen wij alle betrokken medewerkers van de gemeente bedanken voor de constructieve en plezierige samenwerking tijdens de controle.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om deze rapportage nader toe te lichten.

Hoogachtend,
BDO Audit & Assurance B.V.

H.C.J. Bot RA

Inhoudsopgave

1. Dashboard accountantscontrole

2. Strekking controleverklaring

3. Aandachtspunten voor 2017

4. Uw financiële positie vergeleken

5. Belangrijkste bevindingen 2016

6. Interne beheersing

1. Dashboard accountantscontrole

Ons oordeel	Aandachtspunten voor 2017	Vermogen en resultaat 2016																																												
<ul style="list-style-type: none">De jaarrekening 2016 is getrouw en rechtmatig.Onzekerheid in het sociaal domein van circa € 0,7 miljoen en blijft daarmee onder de materialiteitsgrens van € 2,7 miljoen.Wij hebben geen bevindingen ten aanzien van de SiSa-bijlage.De WNT verantwoording voldoet aan de wettelijke eisen.De geconstateerde fouten zijn gecorrigeerd in de jaarrekening.Als nieuwe accountant hebben wij dit jaar met een frisse blik naar uw jaarrekening gekeken. Dit heeft geleid tot enige aanpassingen in lay-out en aanpassing/toelichting van grondslagen.De samenwerking is constructief en plezierig verlopen.	<ol style="list-style-type: none">Doorontwikkeling organisatie per 1 januari 2017.Verdere implementatie werking Verbijzonderde Interne Controle en versterken bewustzijn, houding & gedrag.Grote projecten (specifiek de projecten KNSF / Krijgsman en Verbreding A1/A6).Automatiseringsomgeving.Verdere onderbouwing van de voorzieningen (zoals groot onderhoud en rioolheffing).	<ul style="list-style-type: none">Het resultaat over 2016 bedraagt € 5,5 miljoen positief. Dit is € 5,5 miljoen hoger dan de gewijzigde begroting (€ nihil).De belangrijkste afwijkingen in de programma's:<ul style="list-style-type: none">Zorg en welzijn, onderwijs en jeugd € 4,9 miljoen;Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme € 1,4 miljoen.Overige nadelige afwijkingen ten bedrage van € 0,8 miljoen.Toereikende financiële positie: dit blijkt uit alle financiële kengetallen waaronder voldoende solvabiliteit, schuldquote, ratio weerstandsvermogen en de positieve structurele exploitatieruimte.Voorzichtige en behoudende gedragslijnen in de financiële verantwoording, bijvoorbeeld bij de verantwoording van voorzieningen.																																												
Sociaal domein	Belangrijkste bevindingen 2016	Administratieve organisatie																																												
<ul style="list-style-type: none">Grote inhaalslag gerealiseerd met managementinformatie en uniformeren digitale gegevensuitwisseling.Toepassen landelijk controleprotocol in samenwerkingsverbanden.Lasten u.h.v. PGB's ten bedrage van € 0,4 miljoen onzeker vanwege afkeurende controleverklaring SVB.Lasten u.h.v. Wmo en Jeugdzorg ten bedrage van € 0,3 miljoen onzeker vanwege ontbrekende controleverklaringen zorginstellingen.	<ul style="list-style-type: none">Onrechtmatigheden in aanbestedingen ter hoogte van € 0,5 miljoen, met name voortkomend uit voorgaande jaren. Dit bedrag is onder de tolerantie.Presentatiewijziging grondexploitaties als gevolg van wijzigingen BBV.Diverse aandachtspunten vanuit managementletter, waaronder:<ul style="list-style-type: none">Opstellen procesbeschrijvingenBetrouwbaarheid managementinformatieOpstellen beleid risicomanagementTe betalen VPB over 2016 minimaal.	<table><tr><th>Proces</th><th>Onvoldoende</th><th>Volgende</th><th>Uitstekend</th></tr><tr><td>Inkopen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Aanbestedingen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Personeel</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Subsidies</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Belastingen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Uitkeringen</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Overige opbrengsten (verhuur vastgoed en leges)</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Treasury</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Sociaal Domein</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Informatiebeveiliging</td><td></td><td></td><td></td></tr></table>	Proces	Onvoldoende	Volgende	Uitstekend	Inkopen				Aanbestedingen				Personeel				Subsidies				Belastingen				Uitkeringen				Overige opbrengsten (verhuur vastgoed en leges)				Treasury				Sociaal Domein				Informatiebeveiliging			
Proces	Onvoldoende	Volgende	Uitstekend																																											
Inkopen																																														
Aanbestedingen																																														
Personeel																																														
Subsidies																																														
Belastingen																																														
Uitkeringen																																														
Overige opbrengsten (verhuur vastgoed en leges)																																														
Treasury																																														
Sociaal Domein																																														
Informatiebeveiliging																																														

4

2. Strekking controleverklaring

2.1 Strekking controleverklaring

2.3 Proces totstandkoming jaarrekening

2.2 Overzicht controleverschillen

2.1 Strekking controleverklaring

Goedkeurende controleverklaring	Wij hebben bij de jaarrekening 2016 van de gemeente Gooise Meren een goedkeurende controleverklaring afgegeven met betrekking tot de getrouwheid en rechtmatigheid.
De jaarrekening is getrouw	Een goedkeurende verklaring met betrekking tot getrouwheid betekent dat de jaarrekening 2016 een getrouw beeld geeft van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2016 als van de activa en passiva per 31 december 2016 in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) voor Provincies en Gemeenten.
De jaarrekening is rechtmatig	Een goedkeurende verklaring met betrekking tot rechtmatigheid betekent dat de verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in de jaarrekening 2016 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen en in overeenstemming zijn met de relevante wet- en regelgeving.
Geconstateerde onrechtmatigheden onder toleranties	Wij hebben enkele onrechtmatigheden geconstateerd met betrekking tot Europese aanbestedingen. Deze zijn voor een groot deel ontstaan in 2015. De geconstateerde onrechtmatigheid neemt door nieuwe aanbestedingen jaarlijks af. In 2016 is door de afdeling Control een nieuwe onrechtmatigheid geconstateerd ter hoogte van € 0,5 miljoen. De totale onrechtmatigheden zijn onder de toleranties en hebben derhalve geen impact op ons oordeel.
Gewijzigde controleverklaring	<p>Mede ingegeven door de financiële crisis, is in de maatschappij de vraag ontstaan om een uitgebreidere en meer begrijpelijke controleverklaring. De NBA heeft hier invulling aan gegeven middels de aangepaste Controle en Overige Standaarden (COS) 700/701. Hierin zijn regels opgenomen ten aanzien van de nieuwe opzet van de verklaring. De nieuwe controleverklaring kent de volgende wijzigingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ het oordeel is aan het begin opgenomen; ▪ de verklaring geeft ruimte voor het benoemen van kernpunten in de controle; ▪ in de controleverklaring kan tevens informatie worden opgenomen omtrent de continuïteitsveronderstelling; ▪ tevens is meer aandacht mogelijk voor de materialiteit; ▪ de verklaring geeft expliciet aan dat de andere informatie dan de jaarrekening niet gecontroleerd is; ▪ de verklaring is beter leesbaar. <p>Omdat de materialiteit wettelijk is bepaald en de continuïteit voor overheden minder relevant is (overheden kunnen niet failliet gaan), zijn deze elementen niet opgenomen in uw verklaring. De kernpunten zijn weergegeven in ons accountantsverslag, dat openbaar beschikbaar is. Indien u dat op prijs stelt, zijn wij graag bereid een toelichting te geven op de wijzigingen in de controleverklaring.</p>
Geen bevindingen in de SiSa-bijlage	Wij hebben de in de SiSa-bijlage van de jaarrekening genoemde specifieke uitkeringen gecontroleerd met inachtneming van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2016. Op grond van ons onderzoek hebben wij bij uw specifieke uitkeringen geen fouten en/of onzekerheden geconstateerd die de voor SiSa geldende rapporteringstolerantie overschrijden.
Jaarverslag is verenigbaar	<p>Wij hebben als controlerend accountant getoetst of:</p> <ul style="list-style-type: none"> - het jaarverslag voldoet aan de relevante wet- en regelgeving (onderdeel I); - het verenigbaar is met de jaarrekening (onderdeel II); - geen materiele onjuistheden in het jaarverslag zijn gebleken in het licht van de tijdens de controle van de jaarrekening verkregen kennis en begrip omtrent de gemeente en zijn omgeving (onderdeel III). <p>Op basis van de door ons verrichte werkzaamheden hebben wij geen bevindingen op deze aspecten met betrekking tot het jaarverslag.</p>

2.2 Overzicht controleverschillen

Ongecorrigeerde controleverschillen			
Post/omschrijving van de toelichting	Fouten (in euro's)	Onzekerheden (in euro's)	Verwijzing
Getrouwheid			
Lasten sociaal domein (ingekochte zorg en SVB)	-	€ 0,7 miljoen	H 5.1 pagina 16
Rechtmatigheid			
Onrechtmatigheden in aanbestedingen	€ 0,5 miljoen	-	H 5.2 pagina 17
Lasten Sociaal Domein (ingekochte en SVB)	-	€ 0,7 miljoen	H 5.5 pagina 20
Totaal	€ 0,5 miljoen	€ 0,7 miljoen	
Materialiteit (1% voor fouten / 3% voor onzekerheden)	€ 1,3 miljoen	€ 4,1 miljoen	
Performance materialiteit (60% van de materialiteit). Dit betreft de materialiteit die wij hanteren bij de uitvoering van onze werkzaamheden, waarbij wij rekening houden dat we mogelijke fouten niet corrigeren of niet detecteren.	€ 0,8 miljoen	€ 2,5 miljoen	

2.3 Proces totstandkoming jaarrekening

Samenwerking plezierig
verlopen en alle
medewerking ontvangen

Totstandkoming jaarrekening 2016

Vanaf het boekjaar 2016 heeft de raad ons benoemd als accountant van de gemeente Gooise Meren. U ontvangt hierbij ons eerste accountantsverslag bij uw jaarrekening. Wij hebben de jaarrekening onderworpen aan een frisse blik. Hierdoor zijn bepaalde zaken die voor de organisaties van de drie voormalige gemeenten als “gewoon” werden aangezien opnieuw onder de aandacht gebracht en met elkaar besproken. Deze aspecten zijn nader uitgewerkt in dit accountantsverslag onder hoofdstuk 5 “Belangrijkste bevindingen”.

Omdat het boekjaar 2016 het eerste jaar betreft dat wij controlerend accountant zijn, hebben wij in samenwerking met de organisatie de jaarrekening integraal doorgenomen en zijn wij nagegaan in hoeverre deze voldoet aan de bepalingen in het BBV. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal aspecten in de jaarrekening zijn verscherpt en/of verduidelijkt. Hierbij zijn bijvoorbeeld de teksten van de grondslagen geactualiseerd en aanvullende toelichtingen opgenomen (bijvoorbeeld ten aanzien van de voorziening pensioenen en wachtgeld oud wethouders).

Op basis van de door ons uitgevoerde werkzaamheden hebben wij ook een goed beeld van de financiële administratie. Ons beeld is dat de financiële administratie goed is ingericht en dat de zaken op orde zijn. Er zijn wel enkele aandachtspunten ten aanzien van de verdere doorontwikkeling van de organisatie (voor een nadere uitwerking wordt verwezen naar hoofdstuk 3). Bij aanvang van de werkzaamheden was het controledossier volledig. De medewerkers zijn inhoudelijk goed op de hoogte. Ontwikkelingen in het BBV, zoals de wijziging in de presentatie naar aanleiding van de notitie grondexploitaties, zijn onderkend en verwerkt. Bij aanvang van de controle was een conceptversie van de jaarrekening en een eerste versie van de programmaverantwoording beschikbaar. Gedurende de jaarrekeningcontrole hebben wij een definitief concept van de jaarrekening (inclusief programmaverantwoording) ontvangen. Het verdient de aanbeveling om om bij aanvang van onze controlewerkzaamheden een volledige concept programmarekening beschikbaar te hebben.

Wij hebben gebruik gemaakt van de verbijzonderde interne controle werkzaamheden van de afdeling Control. We konden in 2016 echter (nog) niet volledig steunen op deze werkzaamheden en hebben aanvullende werkzaamheden verricht. Verder hebben wij in samenwerking met de afdeling Control tijdens de uitvoering van de controlewerkzaamheden in 2017 aanvullende werkzaamheden verricht om hiaten in de interne controles te ondervangen. Het betreft hier onder andere de authenticatie binnen de geautomatiseerde omgeving.

De samenwerking is constructief en plezierig verlopen.

3. Aandachtspunten voor 2017

3. Aandachtspunten voor 2017

1. Doorontwikkeling organisatie	<p>Doorontwikkeling organisatie</p> <p>Per 1 januari 2016 is de gemeente Gooise Meren ontstaan uit de fusie van de drie voormalige gemeenten Bussum, Muiden en Naarden. Het jaar 2017 staat in het teken de nieuwe organisatie en het verder door ontwikkelen van de nieuwe structuur. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente Gooise Meren momenteel druk bezig is om de organisatie verder in te richten. Wij hebben echter vastgesteld de rollen en verantwoordelijkheden nog niet altijd duidelijk zijn beschreven. Daarnaast zijn administratief de zaken nog niet zodanig ingericht dat op eenvoudige wijze tussentijds adequate wijze (financiële) monitoring kan plaatsvinden.</p>
2. Verdere uitvoering Verbijzonderde Interne Controle	<p>Verdere uitvoering Verbijzonderde interne controle</p> <p>Medio 2016 heeft de organisatie het Verbijzonderde Interne Controleplan gepresenteerd, waarin voor de significante processen is opgenomen welke aanvullende maatregelen worden geïmplementeerd teneinde de interne beheersing van deze processen te verbeteren. Gedurende 2016 is serieuze opvolging gegeven aan dit Verbijzonderde Interne Controleplan. Wij hebben in het derde kwartaal van het boekjaar 2016 vastgesteld dat voor diverse belangrijke processen de procesbeschrijvingen zijn opgesteld en dat zichtbaar (aanvullende) interne beheersingsmaatregelen zijn geïmplementeerd. Verdere inbedding van de beheersingsmaatregelen zal plaatsvinden in 2017. De verwachting is dat vanaf boekjaar 2017 (een groot deel van) de interne beheersingsmaatregelen gedurende het gehele jaar op een voldoende niveau zijn en effectief werken. Structurele inbedding in de organisatie vraagt een bepaald bewustzijn bij de medewerkers en vraagt om een bepaalde houding en gedrag.</p>
3. Project Krijgsman / KNSF en Verbreding A1/A6	<p>Grote projecten</p> <p>Binnen de gemeente lopen een aantal grote projecten welke reeds in uitvoering zijn of de komende jaren in uitvoering zullen gaan, twee belangrijke (risicovolle) projecten voor de gemeente Gooise Meren betreffen Krijgsman/KNSF en Verbreding A1/A6.</p> <p><u>Krijgsman/KNSF</u></p> <p>In 2014 is de gemeenteraad van gemeente Gooise Meren akkoord gegaan met een gewijzigde overeenkomst met de KNSF inzake het project Krijgsman. In een uitvoeringsovereenkomst van eind december 2016 zijn nadere afspraken vastgelegd tussen de KNSF en gemeente Gooise Meren over de nog openstaande onderdelen en discussiepunten. Daarmee zijn de grootste risico's tussen de gemeente en de KNSF/ Krijgsman als contractpartner gemitigeerd. De verdere bestuurlijke besluitvorming over de verschillende dossiers vindt plaats in het eerste en tweede kwartaal van 2017.</p> <p>Daarnaast heeft de gemeente een lening ten bedrage van € 23 miljoen verstrekt aan de KNSF. Als onderpand is het recht op hypotheek in de overeenkomst opgenomen. Wij adviseren om de kredietwaardigheid van de betreffende partij regelmatig (minimaal eenmaal per jaar) te controleren op de kredietwaardigheid gezien de financiële afspraken die de gemeente heeft gemaakt in de VOK.</p> <p><u>Wegverbreding A1/A6</u></p> <p>Dit betreft het project van verlegging en verbreding van de A1/A6. RWS is opdrachtgever en SAA-one de combinatie die de uitvoering doet. De gemeente Gooise Meren (voorheen Muiden) is verantwoordelijk voor aanpassing van het onderliggende wegnnet en de verlening en de controle van de benodigde vergunningen van de diverse kunstwerken. In 2016 is de spoorbrug verreden en geplaatst en zijn het aquaduct onder de Vecht en de brug over het ARK in gebruik genomen. De nieuwe toe- en afrit naar de A1 en het nieuwe busstation met de daarbij behorende P&R zijn gerealiseerd alsmede een aantal wegen waaronder de Verlegde Maxisweg en de op het kruispunt Spieringbrug aansluitende Weesperweg. Grote delen van de oude A1 zijn verwijderd en met de sloop van de Vechtbrug is gestart.</p> <p>Het belangrijkste door u onderkende risico ten aanzien van dit project betreft dat het budget Toerit niet voldoende blijkt op grond van de raming van het Definitieve Ontwerp. Dit risico is door u nader gekwantificeerd in de risicoparagraaf in de jaarrekening. De organisatie heeft een voorbereidingskrediet aangevraagd en verkregen op 31 maart 2017 voor de toerit naar de Krijgsman. Dit bedrag is toereikend conform de uitgangspunten van het haalbaarheidsonderzoek dat daaraan ten grondslag ligt.</p>

4. Uw financiële positie vergeleken

4.1 Resultaat 2016

4.3 Toelichting op uw financiële positie

4.2 Uw financiële positie vergeleken

4.1 Resultaat 2016

Resultaat 2016

Resultaat 2016

Het saldo van de jaarrekening van de gemeente Gooise Meren over het jaar 2016 bedraagt € 5,5 miljoen voordelig. In het onderstaand overzicht is het resultaat in het kort weergegeven:

Rekening van baten en lasten	Begroot vóór wijziging	Begroot na wijziging	Realisatie 2016
<i>(alle bedragen * € 1.000,-)</i>			
Baten	122.024	138.961	135.022
Lasten	(126.818)	(143.803)	(130.007)
Saldo baten en lasten programma's	(4.794)	(4.843)	9.857
Mutaties in reserves	4.794	(4.843)	(4.378)
Resultaat	0	0	5.479

Het resultaat over 2016 is € 5,5 miljoen hoger dan in de gewijzigde begroting (€ nihil) was uitgegaan. De belangrijkste afwijkingen in de programma's:

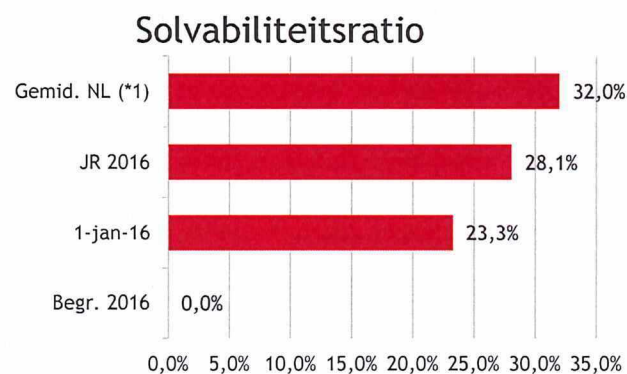
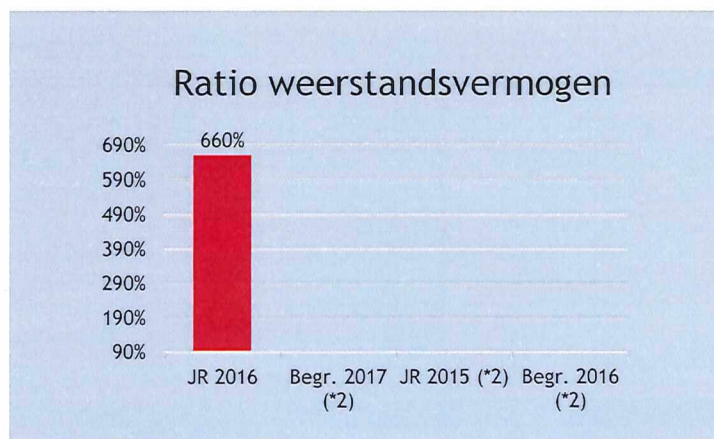
- Zorg en welzijn, onderwijs en jeugd ten bedrage van € 4,9 miljoen;
- Ruimtelijke ontwikkeling, Wonen, Economie en Toerisme ten bedrage van € 1,4 miljoen;
- Diverse kleinere afwijkingen ten bedrage van € 0,8 miljoen.

Het positieve resultaat op de betreffende programma's wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door:

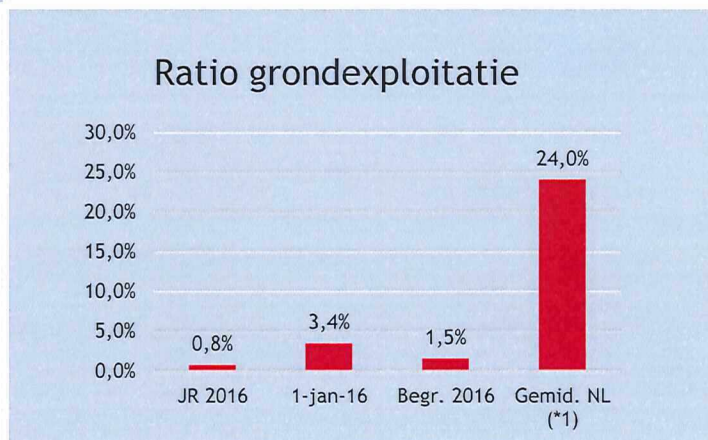
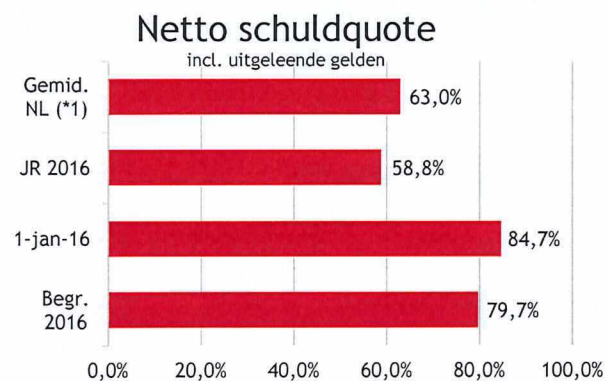
- Collectieve voorzieningen ten bedrage van € 2,2 miljoen: Bij het opstellen van de (fusie)begroting is dit budget abusievelijk terecht gekomen op de collectieve voorzieningen. Het betreft hier voornamelijk kosten voor individuele maatwerkvoorzieningen.
- Maatwerk WMO ten bedrage van € 1,1 miljoen: De herindicatie huishoudelijke hulp en begeleiding zijn in 2016 afgerond. In veel gevallen heeft dit geleid tot lagere indicaties en dus minder uitgaven. Dit verklaart ook de lagere inkomsten eigen bijdrage. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met het onderhanden werk en de eindafrekening PGB.
- Maatwerk Jeugd ten bedrage van € 3,5 miljoen: De behandeltrajecten voor Jeugd worden na afloop van het traject bij de gemeente gedeclareerd. Dit heeft tot gevolg dat de kosten van de lopende behandelingen in 2017 of later worden gefactureerd en door de gemeente betaald. Gezien het grote aantal jeugdigen die een GGZ behandeltraject volgen, verwacht de gemeente dat het totale voordeel hiervoor bestemd moet worden.
- De in het tweede voortgangsverslag gemelde overdracht van de schootsvelden is doorgeschoven naar 2017, waardoor een voordeel van € 0,5 miljoen ontstaat.

Voor een uitgebreide analyse van het resultaat verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening.

4.2 Uw financiële positie vergeleken

*1) De bron voor de gemiddelden in Nederland (2015/2014) is het dashboard op www.waarstaatjegemeente.nl

*2) De betreffende gegevens zijn (vooralsnog) niet bekend

4.3 Toelichting op uw financiële positie

Financiële kengetallen

Onze rol in relatie tot het weerstandsvermogen en financiële kengetallen

De analyse van het weerstandsvermogen en de financiële kengetallen (verplicht vanaf begroting 2016) is een onderdeel van het jaarverslag en de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing. Vanuit onze controlerende rol dienen wij vast te stellen of het jaarverslag (en dus deze paragraaf) niet strijdig is met de jaarrekening en geen materiële onjuistheden bevat.

De kengetallen moeten altijd in relatie tot elkaar worden bezien. Uit de combinatie van de kengetallen kan een beeld worden gemaakt van de financiële positie van de gemeente. Daarbij kan ook inzichtelijk worden gemaakt wat de oorzaak is van een sterke of zwakke financiële positie. De financiële kengetallen geven, met de inherente beperkingen hierbij, inzicht in (de ontwikkeling) uw financiële positie, mede in relatie tot de landelijke benchmark.

De omvang en inschatting van het weerstandsvermogen is voor de continuïteit en toekomst van de gemeente van groot belang. Om die redenen besteden wij vanuit onze natuurlijke adviesfunctie in dit accountantsverslag uitgebreid aandacht aan de financiële positie.

Weerstandsvermogen

Weerstandsvermogen gemeente Gooise Meren

In de paragraaf weerstandsvermogen heeft het college een overzicht opgenomen van de weerstandscapaciteit. De weerstandscapaciteit bedraagt volgens deze paragraaf € 51,8 miljoen. Wij adviseren u beleid ten aanzien van de omvang van het weerstandsvermogen op te stellen. Wij geven u in overweging om dit op te nemen in de in 2017 op te stellen nota "reserves en voorzieningen".

In de paragraaf weerstandsvermogen zijn de relevante risico's benoemd. De gemeente Gooise Meren heeft op basis van interne berekeningen het totale bedrag aan risico's waaraan de organisatie is blootgesteld bepaald op € 7,9 miljoen. Aan de individuele risico's zijn kans van voordoen en impact gekoppeld en de risico's zijn individueel gekwantificeerd. Wij constateren dat de weerstandscapaciteit het benodigde weerstandsvermogen ruim overschrijdt en dat daarnaast ook nog voldoende structurele maatregelen mogelijk zijn in de begroting.

Solvabiliteit en netto-schuldquote

Solvabiliteit en netto-schuldquote

De solvabiliteit bedraagt ultimo 2016 28,1%. Voor de solvabiliteit geldt dat hoe hoger dit percentage is, hoe beter de gemeente in staat is om haar verplichtingen op lange termijn te voldoen. De solvabiliteit van de gemeente Gooise Meren is, ook in verhouding tot het landelijk gemiddelde, voldoende.

De netto schuldquote (58,8%) is in lijn met het landelijk gemiddelde (63%). Dit betekent dat de gemeente Gooise Meren een gemiddelde aan netto schulden heeft. De netto schuldquote geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie en de hoogte van de investeringen uit het nabije verleden.

De gemeente Gooise Meren heeft een toereikende financiële positie, waarbij het voorzichtigheidsprincipe prevaleert. Dit komt terug in alle elementen in de jaarrekening, met name waar schattingen gemaakt dienen te worden. Bij schattingen wordt in alle gevallen een voorzichtige/conservatieve houding aangenomen. Dit komt hoofdzakelijk tot uiting bij het bepalen van schattingsposten (waaronder voorzieningen).

Overige kengetallen

Overige kengetallen

Voor de ratio grondexploitatie geldt dat hoe lager deze is, hoe beter. De ratio grondexploitatie van de gemeente Gooise Meren is laag doordat de grondpositie (de waarde van de grond) ten opzichte van de totale baten laag is. Dit betekent dat de risico's in de waardering van de grondexploitaties laag zijn.

Voor de beoordeling van de financiële positie is het ook van belang te kijken naar de structurele baten en structurele lasten. Een positief percentage bij de structurele exploitatieruimte betekent dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. De belastingcapaciteit geeft inzicht in de mate waarin bij het voordoen van een financiële tegenvaller in het volgende begrotingsjaar kan worden opgevangen of ruimte is voor nieuw beleid. Alle kengetallen geven aan dat de financiële positie van de gemeente Gooise Meren van voldoende niveau is.

5. Belangrijkste bevindingen 2016

5.1

Sociaal domein

5.2

Aanbestedingen

5.3

Grondexploitatie

5.4

Overige bevindingen

5.5

Schattingen

5.1 Bevindingen Sociaal Domein: Ontwikkelingen

Uitgaven sociaal domein bedragen in 2016 € 16,6 miljoen

Uitgaven Sociaal Domein 2016

De uitgaven van de gemeente Gooise Meren in het sociaal domein bedragen over 2016 € 26,6 miljoen. In hoofdlijnen is de volgende onderverdeling naar stromen te maken:

Onderdelen Sociaal Domein	Omvang in miljoen €
WMO (oud + nieuw)	8,3
Jeugdzorg	7,5
Persoonsgebonden budgetten (PGB's) WMO	0,8
Totaal	16,6

Op de volgende sheets zullen wij onze bevindingen per stroom nader toelichten.

Landelijk beeld: positieve ontwikkelingen in (interne) beheersing in het sociaal domein

Ontwikkelingen in het Sociaal domein in 2016

In opdracht van het ministerie van BzK is eind 2016 een evaluatie gedaan van de uitkomsten van de controle in 2015 bij alle 393 gemeenten in Nederland. Daaruit bleken duidelijk de gevolgen van een hectisch transitiejaar in 2015. De helft van de gemeenten kreeg geen goedkeurende controleverklaring, het grootste deel hiervan kreeg een verklaring met beperking (43%) de overige een oordeelonthouding (7%). Als gevolg van de transitie hebben 33% van de gemeenten de controleverklaring 2015 ná de deadline van 15 juli 2016 ontvangen.

Ons landelijk beeld is dat in 2016, over het algemeen, belangrijke verbeteringen te zien zijn in de interne beheersing van gemeenten met name door het op orde krijgen van de cliëntadministratie en het indiceren van de cliënten. Doordat in 2015 en 2016 alle cliënten zijn geïndiceerd en gedurende 2016 de cliëntadministraties op orde zijn gebracht hebben gemeenten meer inzicht in de cliënten en kosten. De algemene tendens lijkt daarbij dat de lasten van de PGB's dalen doordat gemeenten meer inzetten op zorg in natura. Wij verwachten dit jaar weer meer goedkeurende controleverklaringen, omdat gemeenten zich hebben ingespannen om meer grip te krijgen op de levering van de zorg door goede afspraken te maken met zorginstellingen of op andere wijze de prestatiecontroles uit te voeren.

5.1 Bevindingen Sociaal Domein: WMO en Jeugd

Resterende
onzekerheid: € 0,3
miljoen

WMO: € 8,3 miljoen en Jeugd: € 7,5 miljoen

Ten aanzien van de WMO en Jeugd heeft de gemeente Gooise Meren in regioverband in de Regio Gooi en Vechtstreek (hierna: “de regio”) met buurgemeenten zorg ingekocht en instellingen gecontracteerd. De verantwoording van deze zorg vindt op gemeenteniveau plaats. De regio heeft met de grotere zorgaanbieders afspraken gemaakt omtrent oplevering van verantwoordingen voorzien van controleverklaringen. Naar de situatie per begin mei 2017 beschikte de regio in overwegende mate over verantwoordingen voorzien van controleverklaringen.

Uit de verantwoording van de regio blijkt dat van een aantal zorginstellingen nog onvoldoende controle informatie is ontvangen, waarmee kan worden onderbouwd dat voor de gefactureerde zorg ook daadwerkelijk prestaties zijn verricht. Er resteren daardoor een aantal onzekerheden in onze controle:

- Geen onderbouwing van een zorginstellingen voor de prestatielevering. Voor de gemeente Gooise Meren heeft dit een impact van afgerond € 0,2 miljoen.
- Eén zorgaanbieder heeft aangegeven niet tijdig de verantwoordingsinformatie te kunnen aanleveren. Bij deze instelling is nader onderzoek verricht door de accountant van de Regio Gooi en Vechtstreek. Voor de gemeente Gooise Meren heeft dit een impact van afgerond € 0,1 miljoen.

Bovengenoemde bedrag hebben we overgenomen in het overzicht controleverschillen zoals opgenomen in hoofdstuk 2 van deze rapportage.

5.1 Bevindingen Sociaal domein: PGB's

<p>Sociale Verzekeringsbank en uitvoering PGB administratie</p> <p>In 2016 opnieuw afkeurend oordeel accountant SVB</p> <p>Wij ramen de onzekerheid vanwege het ontbreken van een controle op de prestatielevering op: € 340.000</p> <p>Advies 2017: aandacht voor vaststellen prestaties</p>	<p>De gemeente is afhankelijk van de SVB</p> <p>Met ingang van 2015 is uw gemeente verantwoordelijk voor uitvoering van de Persoonsgebonden Budgetten (PGB's) voor de Wmo en de Jeugdwet. Uitvoering hiervan vindt (verplicht) plaats door de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De SVB controleert zorgovereenkomsten, toetst facturen en declaraties en betaalt uit aan zorgverleners of andere instellingen. Uw gemeente verstrekt de beschikkingen PGB en is verantwoordelijk voor een adequate cliëntregistratie en het vaststellen van de prestatielevering.</p> <p>Uitkomsten accountantscontrole SVB: voor 2016 opnieuw een afkeurend oordeel</p> <p>Uit de opgave van de SVB bleek dat deze niet volledig waren besteed. In de jaarrekening heeft de gemeente aansluiting gezocht met de opgave van de SVB en derhalve de bestede PGB's ten bedrage van € 0,8 miljoen als last verantwoord.</p> <p>De SVB heeft aan alle gemeenten een brief gestuurd waarin de bevindingen van de accountant van de SVB zijn opgenomen en waarbij een doorvertaling van de geconstateerde fouten naar de individuele gemeenten heeft plaatsgevonden. Omdat de totale fouten hoger waren dan de toleranties heeft de accountant van de SVB een afkeurende controleverklaring afgeven bij de verantwoording van de PGB's. Uit de rapportage van de SVB blijkt dat ca. 95% van de fouten betrekking heeft op formele fouten en circa 5% materiële fouten betreft. De formele fouten betreffen bijvoorbeeld het ontbreken van een BSN-nummer en deze hebben geen impact op de verantwoordde lasten. De berekende materiële fout voor de gemeente Gooise Meren ligt onder de rapporteringstolerantie.</p> <p>Controle op de geleverde zorg in de vorm van PGB's</p> <p>Uit onze werkzaamheden blijkt dat de gemeente Gooise Meren geen interne controles heeft uitgevoerd om vast te stellen dat de zorg in de vorm van de PGB's ook daadwerkelijk is verstrekt (ofwel de zogenaamde prestatielevering). Het gevolg hiervan is dat wij een onzekerheid hebben in onze controle. Als accountant moeten wij de omvang en impact van deze onzekerheid op de jaarrekening van uw gemeente wegen. Wij hebben die onzekerheid geraamd op een bedrag van € 0,4 miljoen.</p> <p>Bij deze inschatting zijn wij uitgegaan van de volgende omstandigheden:</p> <ul style="list-style-type: none">• In 2016 is beter inzicht ontstaan in PGB- cliënten en zijn over het algemeen meer herindicaties uitgevoerd;• In tegenstelling tot vorig jaar is geen sprake meer van een transitie met alle daaraan gerelateerde problemen;• Wij constateren dat sprake is van afnemende financiële fouten bij het SVB in het risicostratum nov-dec 2016;• Mede door de herindicaties is de hoeveelheid PGB's in 2016 afgenomen;• Ondanks de omvang van de onzekerheden in 2015 hebben wij, terugkijkend, geen materiële fouten ontdekt over 2015. <p>Wij hebben vernomen dat door u maatregelen (bij herindicaties) zijn getroffen, waardoor (intern) kan worden vastgesteld dat de zorg in de vorm van PGB's ook daadwerkelijk is geleverd. Omdat de bevinding geen impact heeft op de strekking van de controleverklaring bij de jaarrekening 2016 hebben we geen nader onderzoek meer verricht. Wij zullen tijdens de interimcontrole van boekjaar 2017 de interne controle op de PGB's in onze werkzaamheden meenemen.</p>
---	--

5.2 Aanbestedingen

Aanbestedingen

Gemeenten dienen de Europese en nationale aanbestedingsregels te volgen. De herziene Aanbestedingswet is vanaf 1 juli 2016 van kracht. Deze gewijzigde wet blijft de Aanbestedingswet 2012 heten. Deze wijzigingen zijn gedaan naar aanleiding van de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen die met de nieuwe Aanbestedingswet 2012 nu ook in de Nederlandse rechtsorde geïmplementeerd zijn. Inkopen van leveringen en diensten met een contractwaarde boven € 209.000 en werken boven € 5,2 miljoen moeten Europees worden aanbesteed. Daarnaast heeft de gemeente Gooise Meren ook eigen Inkoop- en aanbestedingsregeld opgesteld, maar deze zijn niet opgenomen in het normenkader en maken derhalve geen onderdeel uit van de rechtmatigheidscontrole.

In de controleverklaring bij de jaarrekeningen van 2015 zijn door de voorgaande accountants bevindingen geconstateerd met betrekking tot de rechtmatigheid van de Europese aanbestedingen.

Ook in 2016 zijn onrechtmatigheden in de Europese aanbestedingen geconstateerd. De geconstateerde onrechtmatigheden hebben met name betrekking op inkopen waarbij de contracten zijn verlopen of inkopen waarvoor geen contract of raamovereenkomst aanwezig is. In 2016 hebben opnieuw bestedingen plaatsgevonden waarvoor nog geen contracten zijn opgesteld.

De organisatie van de voormalige gemeenten en de nieuwe organisatie hebben gedurende 2015 en 2016 nieuwe aanbestedingstrajecten uitgevoerd en afgerond. Hierdoor neemt de onrechtmatigheidsfout jaarlijks af. De onrechtmatigheid over 2016 bedraagt € 0,5 miljoen. Hiervan heeft het volledige bedrag betrekking op bestedingen waarvoor nog niet tijdig (nieuwe) contracten zijn (door middel van Europese aanbesteding).

Door het niet naleven van de Europese aanbesteding loopt de gemeente het risico dat claims worden ingediend en dat schadevergoedingen door de gemeente dienen te worden betaald, wanneer een partij is benadeeld.

5.3 Grondexploitaties

<p>Wijzigingen BBV inzake grondexploitaties</p>	<p>Wijzigingen BBV</p> <p>Vanaf het boekjaar 2016 heeft er een wijziging plaatsgevonden met betrekking tot de grondexploitaties (voorraden). Vanaf het boekjaar 2016 wordt onderscheid gemaakt tussen bouwgronden in exploitatie en faciliterend grondbedrijf. De categorie “Niet in exploitatie genomen gronden” kan niet meer worden toegepast. Vanaf 2016 worden bouwgronden in exploitatie gedefinieerd als gronden die zich in het transformatieproces bevinden waarbij in bezit zijnde grond worden omgevormd naar bouwrijpe grond, met als oogmerk (opnieuw) te worden bebouwd. Er is dan sprake van actief grondbeleid, waarbij de gemeente voor eigen rekening en risico gronden exploiteert. Voor bouwgronden in exploitatie moet een raadsbesluit zijn genomen. Faciliterend grondbeleid houdt in dat de gemeente het derden mogelijk maakt grond te exploiteren. Gemeentelijke kosten verbonden aan de desbetreffende grondexploitatie kan zij op de particuliere exploitant verhalen. De gemeente koopt dus in dergelijke gevallen zelf geen grond aan. De gemeente beperkt zich tot de wettelijke publieke taak, bestaande uit o.a. het vaststellen van het bestemmingsplan. Kosten die gemeenten maken in het kader van faciliterend grondbeleid en kunnen verhalen op derden, classificeren als vordering op de gemeentelijke balans. Afhankelijk van de status van de vordering dient deze vordering op de balans van de gemeente tot uiting te komen als kortlopende vordering (bij aanwezigheid van een getekende overeenkomst) of overlopende post (bij afwezigheid van een getekende overeenkomst).</p> <p>Door deze wijziging in het BBV hebben er in de jaarrekening 2016 meerdere herrubriceringen plaatsgevonden. Wij hebben vastgesteld dat dit toereikend is verwerkt en toegelicht in de jaarrekening.</p>
<p>Grootste projecten betreffen LNC en het Stork terrein</p>	<p>Positie ultimo 2016</p> <p>De gemeente Gooise Meren heeft ultimo 2016 een aantal lopende bouwgronden in exploitatie. De grootste projecten betreffen Landgoed Nieuw Cruisbergen en het Stork terrein. Het saldo in de jaarrekening is € 1 miljoen positief. Dit betekent dat het totaal van de verantwoorde kosten hoger is dan het totaal aan opbrengsten. De grotere grondexploitaties lopen binnen enkele jaren ten einde. Een aantal grondexploitaties betreft faciliterend grondbedrijf en is opgenomen onder de overlopende posten. Hiervoor zijn overeenkomsten getekend met partijen, waarbij later is geconstateerd dat de werkelijke kosten voor rekening van de gemeente hoger uitvallen. Hiervoor is een voorziening gevormd.</p>
<p>Geen beleid omtrent tussentijdse winstneming</p>	<p>Tussentijdse winstneming</p> <p>Het voorzichtigheidsbeginsel leidt ertoe dat realisatie van winst moet worden uitgesteld tot daarover voldoende zekerheid bestaat. Dit betekent echter niet dat pas winst moet worden genomen bij het afsluiten van het grondexploitatiecomplex. Voor zover gronden zijn verkocht en opbrengsten zijn gerealiseerd kan tussentijds naar rato van de voortgang van de grondexploitatie winst worden genomen. Hiervoor moet het resultaat op de grondexploitatie wel op betrouwbare wijze kunnen worden ingeschat. Er kan winst worden genomen indien het resultaat op de grondexploitatie betrouwbaar kan worden ingeschat, de grond is verkocht, en de kosten zijn gerealiseerd of goed zijn in te schatten. Een aantal bouwgronden in exploitatie van de gemeente Gooise Meren bevinden zich in de eindfase. Derhalve dient te worden nagegaan of en in hoeverre reeds tussentijds winst kan worden genomen op de nog lopende projecten. Tevens adviseren wij u hieromtrent bepalingen op te nemen in (de nog op te stellen) Nota Grondbeleid.</p>

5.4 Overige bevindingen

<p>Geen planning Onderhoud Gebouwen</p> <p>Geen separaat beheersplan kunstwerken</p> <p>Geen onderbouwd beheersplan voorziening Sporthallen</p>	<p>Voorziening groot onderhoud</p> <p>De afdeling Financiën heeft de standen van de onderhoudsvoorzieningen per 31 december 2016 geïnventariseerd. In de inventarisatie heeft men onderscheid gemaakt tussen accommodaties waarvoor een onderhoudsplan aanwezig is en accommodaties waarvoor dit plan ontbreekt. Uit deze inventarisatie is gebleken dat voor 85 van de 128 accommodaties een onderhoudsplan aanwezig is. Voor de overige 43 accommodaties is een extrapolatie opgesteld. Op basis van de inventarisatie komt naar voren dat de voorziening voor onderhoud in het algemeen krap was geschat in voorgaande jaren, hierdoor ontstaat vanaf 2019 een tekort op de voorziening Onderhoud Gebouwen. Gezien de ontbrekende planning voor een groot aantal accommodaties en de het voorziene tekort vanaf 2019 adviseren wij u op korte termijn een gedegen planning inclusief financiële vertaling op te stellen.</p> <p>Daarnaast hebben wij geconstateerd dat wegen en kunstwerken zijn opgenomen in één voorziening. Gezien de diversiteit van wegen en kunstwerken adviseren wij u twee separate voorzieningen in te stellen voor onderhoud van wegen en onderhoud van kunstwerken.</p> <p>Tot slot hebben wij vastgesteld dat aan de voorziening Sporthallen ten bedrage van € 0,8 miljoen geen (vastgesteld) onderhoudsplan ten grondslag ligt. Wij adviseren u spoedig een gedegen planning inclusief financiële vertaling op te stellen.</p>
<p>Advies om uniforme waarderingsgrondslagen te hanteren</p>	<p>Voorziening voor Algemene pensioenwet</p> <p>In de jaarrekening 2016 is een voorziening pensioenen en wachtgeld voor (oud) wethouders ten bedrage van € 6,5 miljoen opgenomen. Deze voorziening is voor een deel opgesteld op basis van berekeningen van een externe partij (Raet) en voor een deel op basis van eigen berekeningen. Wij hebben tijdens onze controle geconstateerd dat de berekeningen van de externe partij zijn gebaseerd op contante waarde. De eigen berekeningen zijn echter gebaseerd op eindwaarde. Dit is op deze wijze toegelicht in de jaarrekening.</p> <p>Volgens het BBV is het toegestaan om verschillende waarderingsgrondslagen te hanteren bij het bepalen van de voorziening, desalniettemin adviseren wij u komend jaar een uniforme waardering te hanteren bij het berekenen van deze voorziening.</p>
<p>Geen gedegen beheersplan inclusief financiële vertaling voorziening Riolering en Afvalstoffenheffing</p>	<p>Voorziening Riolering en Afvalstoffenheffing</p> <p>Als gevolg van een wijziging in het BBV in 2014 zijn de bestemmingsreserves Riolering en Afvalstoffenheffing van de voormalige gemeenten Bussum, Muiden en Naarden omgevormd naar voorzieningen. Aan deze bestemmingsreserves lagen geen adequate beheersplannen inclusief financiële vertaling ten grondslag. Tijdens onze jaarrekeningcontrole hebben wij geconstateerd dat ultimo boekjaar 2016 aan deze voorzieningen ten bedrage van € 10,7 miljoen eveneens geen actueel beheersplan (inclusief financiële vertaling) beschikbaar is. Hiermee bestaat het risico dat deze voorzieningen niet volledig zijn. Wij hebben vastgesteld dat er een tweetal 'verbreed rioleringsplannen 2013-2016' van de voormalige gemeenten Naarden / Bussum en Muiden beschikbaar zijn. Wij hebben echter geen financiële aansluiting tussen deze plannen en de verantwoorde voorziening in de balans aangetroffen. Tevens hebben we vastgesteld dat de plannen in februari, c.q. mei 2013 zijn opgesteld en daarmee verouderd zijn. Wij adviseren u op korte termijn een gedegen beheersplan inclusief financiële vertaling ten behoeve van de voorziening Riolering en Afvalstoffenheffing op te stellen.</p>

5.4 Overige bevindingen

Huren voor een deel niet geïndexeerd	<p>Indexatie huren</p> <p>De gemeente heeft diverse panden in eigendom. Deze panden worden voor een groot deel verhuurd aan gebruikers van de betreffende panden. Gedurende onze detailcontrole op de huuropbrengsten hebben wij geconstateerd dat bij een groot deel geen indexatie van de huren heeft plaatsgevonden. Hiermee ontvangt de gemeente minder huurinkomsten dan contractueel is overeengekomen. Wij hebben vastgesteld dat de gefactureerde huuropbrengsten volledig zijn verantwoord, derhalve is deze bevinding niet meegewogen als financiële fout.</p> <p>Wij adviseren u de facturatie aan te passen naar de afspraken zoals opgenomen in de getekende contracten met de hurende partijen.</p>
Aandacht voor tijdig aanvragen van subsidievoorschotten	<p>Ontvangen subsidies</p> <p>De gemeente Gooise Meren ontvangt subsidies van onder andere het Rijk. In de ontvangen subsidiebeschikkingen is veelal opgenomen dat een deel (bijvoorbeeld 80%) van de beschikking bevoorschot kan worden. Hiervoor dient echter een aanvraag ingediend te worden bij de subsidieverstrekker. In de praktijk dienen de projectleiders van Gooise Meren deze aanvraag in te dienen bij de subsidieverstrekker, echter gebeurt dit vaak niet. Hierdoor is de liquiditeit van de gemeente Gooise Meren minder positief, aangezien de kosten van het project wel al worden betaald door de gemeente. Hier staat echter een nog niet ontvangen vordering op de subsidieverstrekker tegenover.</p> <p>Wij adviseren u er op toe te zien dat consequenter voorschotten worden aangevraagd ten behoeve van een betere liquiditeit en cashflow van de gemeente.</p>
Aandacht voor interne controle op het bestaan van materiële vaste activa	<p>Waardering Materiële vaste activa</p> <p>In het kader van de (initiële) jaarrekeningcontrole hebben wij beoordeeld in hoeverre de aanwezige materiële vaste activa (zoals bedrijfsgebouwen) daadwerkelijk bestaat en in (economisch) eigendom is van de gemeente. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente niet direct inzicht heeft in, danwel kan aantonen, dat de gemeente (economisch) eigenaar is van de door ons gecontroleerde materiële vaste activa.</p> <p>Uit nagekomen informatie is gebleken dat het aannemelijk is dat de gemeente eigenaar is van de door ons geselecteerde materiële vaste activa. Derhalve hebben we geen tekortkoming geconstateerd ten aanzien van het bestaan van de materiële vaste activa. Wij raden aan dat periodiek een interne inventarisatie plaatsvindt, gericht op het vaststellen van het bestaan van verantwoorde materiële vaste activa.</p>

5.4 Overige bevindingen

Overschrijding investeringskredieten met € 75.000	<p>Begrotingsrechtmatigheid</p> <p>Voor de begrotingsrechtmatigheid wordt beoordeeld of de financiële beheershandelingen, die ten grondslag liggen aan de baten en lasten, alsmede de balansposten, tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de geautoriseerde begroting en hiermee samenhangende programma's (begrotingscriterium). In de begroting zijn de maximale budgetten weergegeven die door de raad zijn vastgesteld. Dit houdt in dat de financiële beheershandelingen dienen te passen binnen de begroting, waarbij het juiste programma, de toereikendheid van het begrotingsbedrag, alsmede het begrotingsjaar van belang zijn.</p> <p>De toe te passen normen voor de begrotingsrechtmatigheid zijn gebaseerd op de artikelen 189, 190 en 191 van de Gemeentewet. De gemeenteraad geeft hier zelf nadere invulling aan door middel van de begroting en de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in paragraaf 3.3 van de Kadernota Rechtmatigheid 2015.</p> <p>Een overschrijding van de begroting is in principe altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn oordeel. De algemene lijn is dat begrotingsoverschrijdingen die binnen de beleidskaders van de raad passen niet meegewogen worden in het accountantsoordeel. In paragraaf 3.3.3 van de Kadernota Rechtmatigheid 2016 zijn verschillende typen overschrijdingen benoemd en de mate waarin deze moeten worden afgewogen in het accountantsoordeel omtrent de rechtmatigheid.</p> <p>In de programmarekening 2016 van de gemeente Gooise Meren zien we geen overschrijdingen op de programma's. Wij hebben geconstateerd dat investeringskredieten zijn overschreden met € 75.000. Hiervoor heeft de gemeenteraad aanvullend krediet beschikbaar gesteld.</p>
Overschrijding drempelbedrag toereikend toegelicht	<p>Schatkistbankieren</p> <p>Vanaf 2013 is schatkistbankieren verplicht voor decentrale overheden waarbij tegoeden van decentrale overheden dienen te worden aangehouden in de Nederlandse schatkist. Het drempelbedrag dient te gerapporteerd volgens een voorgeschreven format welke op basis van gemiddelden aangeeft of sprake is van een overschrijding of niet. Uit deze opgave blijkt dat in 2016 het drempelbedrag eenmaal is overschreden. Dit is door u nader toegelicht in de jaarrekening, hetgeen wij onderschrijven.</p>
Geen materiële impact op de jaarrekening	<p>Vennootschapsbelasting</p> <p>Per 1 januari 2016 is de gemeente vpb-plichtig voor zover een onderneming wordt gedreven. De gemeente heeft een externe specialist ingehuurd om te beoordelen of er sprake is van een vennootschapsbelastingplicht voor de gemeente Gooise Meren. Daarbij zijn de activiteiten beoordeeld die mogelijk voor vpb-plicht in aanmerking komen. De belangrijkste activiteiten betreffen parkeergarages en bouwgronden in exploitatie. Uit deze berekeningen blijkt dat de (mogelijke) VPB last uit deze activiteiten zeer beperkt is.</p> <p>Gezien dit het eerste jaar van invoering van de vennootschapsbelasting betreft is de positie onderhevig aan verwachtingen en onzekerheden. Het is aan te raden de risico's en onzekerheden die deze invoering met zich meebrengt toe te lichten in de risicoparagraaf bij uw begroting en jaarstukken. De risico's en onzekerheden hebben geen materiële impact op de jaarrekening.</p>

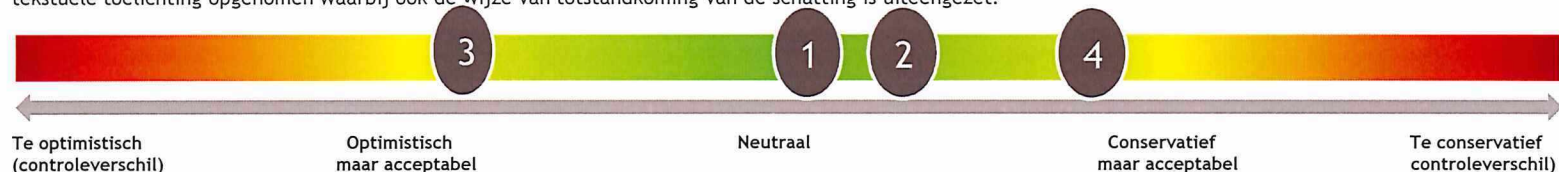
5.5 Schattingen

Geen sprake van
controleverschillen in
totstandkoming
schattingen

Schattingen

Inherent aan het opmaken van een jaarrekening, is dat schattingen gemaakt moeten worden. Bepaalde schattingen zijn van bijzonder belang door hun invloed op de jaarrekening en de waarschijnlijkheid dat toekomstige gebeurtenissen significant afwijken van de verwachtingen. Een goed inzicht in de jaarrekening vereist kennis van deze posten. Als onderdeel van de controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de schattingen beoordeeld. In het hierna opgenomen overzicht hebben wij van de jaarrekeningposten waaraan een belangrijke schatting ten grondslag ligt grafisch weergegeven op welke wijze wij de door het management gebruikte mate van prudentie inschalen. De schaal is daarbij van links naar rechts ingedeeld van (te) optimistisch naar (te) conservatief met de classificatie 'neutraal' in het midden.

De met cijfers weergegeven schattingsposten willen wij in het bijzonder onder de aandacht brengen. Per relevante schattingspost is na het grafische overzicht een korte tekstuele toelichting opgenomen waarbij ook de wijze van totstandkoming van de schatting is uiteengezet.

1. Afschrijvingen
De afschrijvingstermijnen die worden gehanteerd zijn acceptabel en zijn vergelijkbaar binnen de sector. Derhalve als neutraal aangemerkt.
2. Grondexploitaties
De grootste lopende grondexploitaties lopen binnen een paar jaar tegen het einde. Voor de grotere grondexploitaties zijn de resterende baten en lasten goed in te schatten. De lopende grondexploitaties zijn voor een deel winstgevend. Voor de projecten met een negatief resultaat is een voorziening gevormd. Derhalve dat deze inschatting als meer conservatief is aangemerkt.
3. Voorziening onderhoud panden
Voor de voorziening onderhoud panden zijn voor 9 jaar vooruit de onderhoudskosten ingeschat. Bij de inventarisatie van de standen per 31 december 2016 is gebleken dat de voorziening te laag lijkt. De gemeente kent een behoudende lijn bij het bepalen van voorzieningen.
4. Overige voorzieningen en bestemmingsreserves
De gemeente hanteert in het algemeen een behoudende/voorzichtige lijn bij het bepalen van de voorzieningen. De voorziening dubieuze debiteuren bedraagt € 2,5 miljoen. Wij constateren dat deze voornamelijk verband houdt met de debiteuren sociale dienst. Naast de voorzieningen heeft de gemeente ook een groot aantal bestemmingsreserves. De gemeente kent hierin een conservatieve gedragslijn welke voortkomt uit het gekozen financiële beleid.

6. Interne beheersing

6.1 Interne beheersing

6.2 Automatiseringsomgeving

6.1 Interne beheersing

Processen automatisering en aanbesteden verdienen aandacht	Interne beheersing Op basis van onze uitgevoerde werkzaamheden tijdens de interim-controle kwamen wij tot de conclusie dat kwaliteit van de significante processen van de gemeente voldoende is voor de omvang van de gemeente maar dat deze verder kan worden verbeterd. Het proces automatiseringsomgeving (voor systemen en applicaties die relevant zijn voor de controle van de jaarrekening) hebben wij op onvoldoende beoordeeld. Op de hierna volgende pagina is nadere toelichting gegeven. Daarnaast is het proces aanbesteden een aandachtspunt. Gedurende 2016 is dit proces sterk verbeterd. De volledigheid van het contractbeheer verdient echter nog de nodige aandacht. In 2016 is een nieuwe onrechtmatigheid opgetreden doordat niet tijdig is aanbesteed (zie hoofdstuk 5.2).
Aanvullende afspraken gemaakt met afdeling Control	Verbijzonderde interne controle Gezien een aantal constatering met betrekking tot de verbijzonderde interne controle kunnen wij niet volledig steunen op de verrichte werkzaamheden. Deze constatering zijn nader toegelicht in onze management letter. Wij kunnen wel voor een deel gebruik maken van de uitgevoerde werkzaamheden. Daarnaast hebben wij zelf een deel van de controle aanvullend gegevensgericht uitgevoerd. Om in de toekomst wel te kunnen steunen op de werkzaamheden die door de afdeling Control worden uitgevoerd hebben wij met u aanvullende afspraken gemaakt. Deze aanpassingen zullen naar verwachting vanaf boekjaar 2017 worden gerealiseerd. Het is de verwachting dat het verbijzonderde interne controle plan over het boekjaar 2017 wordt uitgevoerd in de aangepaste opzet.
Structurele inbedding vraagt bepaald bewustzijn en houding en gedrag	Verbetering zichtbaar Wij hebben geconstateerd dat gedurende 2016 sprake van een zichtbare verbetering van de interne beheersing. In 2016 is uitvoering gegeven aan het Verbijzonderde Interne Controleplan. De afdeling Control heeft serieuze opvolging gegeven aan het Verbijzonderde Interne Controleplan. Zo zijn de procesbeschrijvingen voor een aantal belangrijke processen opgesteld en zijn zichtbaar aanvullende interne beheersingsmaatregelen geïmplementeerd. Verdere inbedding van de beheersingsmaatregelen zal plaatsvinden in 2017. Structurele inbedding in de organisatie vraagt een bepaald bewustzijn en houding en gedrag.

6.2 Automatiseringsomgeving

Aandacht voor aanscherpen automatiseringsomgeving, met name gericht op logische toegangsbeveiliging

Automatisering

Ingevolge artikel 2:393, lid 4 BW, dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen die naar voren zijn gekomen uit de beoordeling van de automatiseringsomgeving wat betreft de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Wij benadrukken dat onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en zich niet primair richt op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. De werkzaamheden gericht op de kritieke ICT systemen en beheersmaatregelen daar omheen zijn geïntegreerd binnen de controle van de jaarrekening. Het inzicht in de betrouwbare werking van ICT systemen en het gebruik daarvan door de organisatie, vormen een onderdeel van de kwaliteit van de interne beheersing en de administratieve organisatie. Algemene IT beheersmaatregelen rond uw kritieke systemen leveren daarnaast een belangrijke bijdrage aan het mitigeren van de risico's op ongeautoriseerde wijzigingen, ongeautoriseerde handelingen en het optreden van verstoringen met impact op de gegevensverwerking. Voor 2016 zijn Decade, Gouw en GWS door ons meegenomen in de scope. Wij hebben de interne beheersmaatregelen op de hier onderstaande aspecten beoordeeld. Uit de beoordeling blijkt dat de automatiseringsomgeving een aandachtspunt betreft. Belangrijke bevindingen uit onze werkzaamheden zijn:

Logische toegangsbeveiliging

- Het risico bestaat dat ongeautoriseerd toegang verkregen kan worden tot het systeem en/of ongeautoriseerde handelingen worden uitgevoerd.
- Het risico bestaat dat gebruikers niet tijdig worden verwijderd of wijzigingen in functie/verantwoordelijkheden resulteren in wijzigingen in autorisaties. Hierdoor kan de mogelijkheid bestaan ongeautoriseerde handelingen uit te voeren.
- Het risico bestaat dat gebruikers functie overschrijdende handelingen kunnen uitvoeren binnen het systeem waardoor applicatieve controles kunnen worden omzeild en door het beschikken over super user rechten kan deze gebruiker ongeautoriseerd de eigen rechten, en rechten van afdelingscollega's/directe collega's aanpassen.
- Het risico bestaat dat ongeautoriseerde handelingen worden uitgevoerd waarbij niet herleidbaar is welke persoon deze handelingen heeft uitgevoerd.

Wijzigingsbeheer

- Het risico bestaat dat wijzigingen onvoldoende worden getest en dat afwijkingen in onvoldoende mate worden opgevolgd waardoor de betrouwbare werking van de applicatie niet wordt gewaarborgd.

Continuïteit

- Het risico bestaat dat het herstellen van een volledige IT omgeving vanaf back-up media niet mogelijk is en/of de data niet volledig te herstellen is.

Wij hebben Gooise Meren aanbevelingen gedaan om bovenstaande risico's te mitigeren.

6.2 Automatiseringsomgeving

Privacybescherming

De bescherming van databestanden en privacygegevens is in de huidige tijd erg belangrijk. Onvoldoende beveiliging kan leiden tot verlies en diefstal van persoonsgegevens en vervolgens tot misbruik ervan, zoals identiteitsfraude. Privacybescherming staat zowel in Nederland als internationaal in de vernieuwde belangstelling, door continue en toenemende incidenten bij zowel bedrijven als overheden.

Er zijn twee wetten die bepalen hoe gemeenten persoonsgegevens mogen gebruiken. Dit zijn de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp/ inclusief meldplicht datalekken) en de Wet basisregistratie personen (Wet BRP). De Autoriteit Persoonsgegevens houdt in de gaten of instellingen zich aan deze wetten houden. Bedrijven en overheden die persoonsgegevens verwerken moeten deze volgens de Wet beveiligen en hiervoor passende technische en organisatorische maatregelen nemen.

Omdat per januari 2016 de wetgeving rondom “meldplicht datalekken” is aangescherpt, hebben wij aanvullend op onze IT audit werkzaamheden ook de stand van zaken op dit terrein in kaart gebracht. Het compliant maken van de organisatie op basis van de nieuwe regelgeving vormt een belangrijke focus voor de komende tijd. Overigens is de Wet bescherming persoonsgegevens, voor zover deze geen financiële gevolgen heeft voor de jaarrekening (bijvoorbeeld middels boetes als gevolg van datalekken), geen specifiek object van onze controle.

Bijlage A: gecorrigeerde afwijkingen

Bijlage C: Onze controle

Bijlage B: Bevindingen SiSa-bijlage

Bijlage A

Gecorrigeerde afwijkingen *

Post/omschrijving van de toelichting	Fouten (in euro's)	Onzekerheden (in euro's)	Toelichting
Presentatie correctie verloopoverzicht reserves	€ 0		Aanvullend toegelicht in jaarrekening
Dotatie in de bestemmingsreserve zonder raadsbesluit	€ 880.000		
Toelichting schatkistbankieren	€ 0		
Herrubricering van vooruitbetaalde bedragen overig	€ 744.882		
Subsidie aanleg herinrichting Westereng deelplan 5	€ 417.027		
Voorziening personele kosten	€ 61.677		
Totaal	(€ 1.223.556)	€ 0	
* Deze afwijkingen zijn reeds gecorrigeerd in de definitieve versie van de programmarekening			

Bijlage B

Bevindingen SiSa-bijlage

Geen bevindingen
inzake de controle van
de SiSa-bijlage

Inleiding

Bij de jaarrekening wordt als bijlage de SiSa-verantwoording toegevoegd. De gemeente Gooise Meren heeft de rechtmatige totstandkoming van de SiSa-bijlage getoetst.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa worden verantwoord. Wij doen dit middels een tabel, die ook moet worden opgenomen als geen fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Per regeling wordt aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Deze tabel hierna weergegeven.

Nr.	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout / onzekerheid
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	geen	-	n.v.t.
E27B	BDU Verkeer en Vervoer SiSa tussen medeoverheden	geen	-	n.v.t.
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	geen	-	n.v.t.
G3	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeente 2016	geen	-	n.v.t.
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï	geen		n.v.t

Bijlage C

Onze controle

Scoping: doel en object van de controle	<p>Het doel van de controle is het geven van een onafhankelijk oordeel of de financiële overzichten van de gemeente Gooise Meren, in alle van materieel belang zijnde opzichten, zijn opgesteld zijn in overeenstemming met het BBV.</p> <p>Voor een uitgebreide beschrijving van onze aanpak verwijzen wij naar onze opdrachtbevestiging d.d. 25 november 2016 met kenmerk "1055746/ms/sr".</p>				
Materialiteit	<p>Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fouten of fraude en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.</p> <p>Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij als uitgangspunt de door de raad vastgestelde toleranties gehanteerd. De raad heeft ons daarbij opgedragen om bij onze oordeelsvorming en rapportering uit te gaan van de hierna vermelde goedkeurings- en rapporteringstolerantie.</p> <p>Op basis van het Besluit Decentrale Overheden (BADO) en onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 1,3 miljoen. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.</p>				
	Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelsonthouding	Afkeurend
	Fouten in de jaarrekening (% lasten)	≤ 1%	> 1% < 3%	-	≥ 3%
	Onzekerheden in de controle (% lasten)	≤ 3%	> 3% < 10%	≥ 10%	-
<p>Wij rapporteren tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven de € 50.000, alsmede afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.</p> <p>Onze controle richt zich tevens op de getrouwheid en rechtmatigheid van de informatie in de SiSa-bijlage van de jaarrekening. Voor SiSa gelden specifiek voorgeschreven rapporteringstoleranties die veelal lager zijn dan uw rapporteringstolerantie. Wij passen deze voorgeschreven SiSa-toleranties eveneens op correcte wijze toe.</p>					

Bijlage C

Onze controle

Onafhankelijkheid	<p>Nederlands recht en overige beroepsregels, zoals de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO), vereisen dat wij onafhankelijk zijn ten opzichte van onze controle cliënten. Wij zijn van mening dat door ons is voldaan aan deze eisen.</p> <p>Wij bevestigen dat we geen giften >100 euro hebben gegeven aan dan wel aangenomen van de gemeente of haar personeel. Wij hebben de overige dienstverlening naast de controle van de jaarrekening beoordeeld aan de hand van onze beroepsregels en hebben geconcludeerd dat het type dienstverlening en de vergoeding onze onafhankelijkheid niet beïnvloeden.</p>
Fraude en non-compliance	<p>Onze controle is niet specifiek gericht op het ontdekken van fraude. Bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden voor de jaarrekeningcontrole houden wij rekening met het risico dat de jaarrekening als gevolg van fraude en onregelmatigheden onjuistheden van materieel belang zou kunnen bevatten.</p> <p>Eén van de door ons uitgevoerde maatregelen is het bespreken van de mogelijke frauderisico's en mogelijke fraudesituaties op verschillende niveaus binnen de gemeente. Hiertoe hebben wij de mogelijke frauderisico's en de mogelijke fraudesituaties besproken met zowel de subcommissie controle en financiën, de verantwoordelijk wethouder en de concerncontroller. Deze besprekingen en onze controlewerkzaamheden hebben geen aanwijzingen voor materiële fraude opgeleverd.</p>
Geautomatiseerde gegevensverwerking en beveiliging persoonsgegevens	<p>Ingevolge artikel 2:393, lid 4 BW, dient de accountant in zijn verslag aandacht te besteden aan de bevindingen met betrekking tot de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking. Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan.</p> <p>Wij hebben de automatiseringsorganisatie van de gemeente uitsluitend in het kader van de jaarrekeningcontrole beoordeeld. Voor onze bevindingen verwijzen wij naar hoofdstuk 4.3 van deze rapportage.</p> <p>De jaarrekeningcontrole heeft geen tekortkomingen in de continuïteit en betrouwbaarheid van de geautomatiseerde gegevensverwerking aan het licht gebracht.</p>

Nieuwe perspectieven

In de nieuwe economie doen kansen zich sneller voor dan ooit. Nieuwe spelregels geven een boost aan zakelijk werken. En een nieuwe generatie staat klaar om het anders te doen. Beter, slimmer, innovatiever. Wie succesvol wil ondernemen, moet zelf ook vernieuwen. Open staan voor verandering. En met open vizier kijken naar de mogelijkheden die voor ons liggen.

Nieuwe perspectieven, dát is wat BDO u wil bieden. En kan bieden, dankzij onze unieke combinatie van lokale marktkennis en een internationaal netwerk. Persoonlijke dienstverlening en een professionele aanpak. BDO helpt u graag om vanuit een andere invalshoek naar uw business te kijken. Zodat u de juiste beslissingen neemt om uw organisatie sterker, wendbaarder en succesvoller te maken. Of u nu een mkb-bedrijf, familiebedrijf, publieke organisatie of internationale onderneming bent.

BDO kijkt graag met u vooruit. Samen komen we tot nieuwe inzichten en nieuwe kansen in uw markt. Samen creëren we nieuwe perspectieven.

BDO Accountants & Adviseurs verleent vanuit 28 vestigingen in heel Nederland en met ruim 2.150 professionals diensten op het gebied van accountancy, belastingadvies en consultancy.

BDO adviseert ondernemingen in tal van branches en is sterk in de advisering aan het Nederlandse middenbedrijf, (semi-) overheidsinstellingen en familiebedrijven. Of het nu gaat om een controle van uw jaarrekening, de begeleiding van een ingewikkelde overname of een fiscaal advies op maat. In alle gevallen heeft u te maken met professionals. Zowel lokaal, regionaal, landelijk als internationaal. BDO maakt deel uit van het internationale BDO-netwerk (actief in 158 landen, meer dan 67.000 medewerkers wereldwijd) dat bestaat uit zelfstandige en onafhankelijke organisaties, die over de hele wereld onder de merknaam BDO actief zijn op het gebied van de zakelijke dienstverlening. Dat maakt ons in alle opzichten bijzonder betrokken. Kijk voor meer informatie op www.bdo.nl

All rights reserved 2017